

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas lietuvių kalba	Dalyko (modulio) pavadinimas anglų kalba	Kodas
Europos nacionalizmai: idėjos, sąjūdžiai, tapatybės	European Nationalisms: Ideas, Movements, Identities	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: dr. Aurelijus Gieda, Kiti: dr. Grigorijus Potašenko, dr. Titas Krutulys	Istorijos fakultetas, Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra, Universiteto g. 7, Vilnius (2026)

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	-	Pasirenkamas

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Nuotolinė	Rudens ir pavasario semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130 val.	48 val.	82 val.

Dalyko (modulio) atitiktis bendrųjų universitetinių studijų Vilniaus universitete uždaviniams (remiantis Vilniaus universiteto Bendrųjų universitetinių studijų koncepcija dalykas (modulis) turi atitikti ne mažiau kaip tris uždavinius)	
Bendrųjų universitetinių studijų uždaviniai	Atitiktis (pažymėkite „+“ jeigu atitinka arba „-“, jeigu neatitinka)
- suprasti ir vertinti juos supantį socialinį ir gamtinį pasaulį	+
- išmanyti bendruosius kultūrinius kontekstus bei pagrindinius istorijos, meno, mokslo ir filosofijos klausimus	+
- analizuoti ir vertinti besikeičiančio pasaulio politinius, ekonominius, technologinius, gamtinius ir visuomenės bendrabūvio, darnaus vystymosi procesus, jų galimus iššūkius bei socialines ir etines pasekmes	+
- suvokti ir kritiškai vertinti žmogiškuosius lūkesčius, tikėjimus, jų biologines bei socialines motyvacijas ir pasirinkimus	+
- tapti sąmoningais ir atsakingais savo valstybės piliečiais, dalyvauti viešajame gyvenime, aktyviai reikšti pilietinę poziciją bei prisiimti atsakomybę už saugios ir sveikos aplinkos kūrimą	+
- analizuoti ir vertinti humanistinius visuomenės plėtros procesus, ugdyti informacinio ir medijų raštingumo įgūdžius, gebėjimą kūrybingai veikti daugiatautės, daugiakultūrės ir daugiakalbės visuomenės gerovei ir jausti atsakomybę už nacionalinę kultūrą	+
- būsimą profesinę ir visuomeninę veiklą grįsti humanizmo ir demokratijos vertybėmis, mokėti priimti motyvuotus ir atsakingus sprendimus bei suprasti, kad kiekviena veikla turi etinį matmenį	+
- didinti savo kūrybinį ir inovacinį potencialą, bendrauti ir bendradarbiauti, vadovauti komandai ar visuomenės grupei bei motyvuoti jos narius siekiant bendrų tikslų	-

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos		
<p>Modulyje siekiama:</p> <p>a) supažindinti studentus su modernaus nacionalizmo atsiradimu, atskleisti nacionalizmo kaip politinės, kultūrinės doktrinos ir sąjūdžio pagrindines istorinės raidos fazes bei jo plitimo bendrus veiksnius Europoje nuo Didžiosios Prancūzų revoliucijos iki šiandienos;</p> <p>b) formuoti supratimą apie modernios tautos sampratą ir modernaus nacionalizmo pobūdžio naujumą, jo formų įvairovę ir istorinę reikšmę Europoje XVIII a. pabaigoje – XXI a. pirmame ketvirtyje;</p> <p>c) ugdyti studentų suvokimą apie nacionalizmo kaip doktrinos ir sąjūdžio svarbiausias temas ir diskusijas Vakarų ir Rytų Europos istorijoje, siejant jas su globalizacijos ir šiuolaikinių eurointegracijos procesų kontekstu.</p>		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Geba įvardinti ir apibūdinti pagrindines modernios tautos charakteristikas, nacionalizmo kaip doktrinos plitimo veiksnius ir istorinę reikšmę Europoje XVIII a. pabaigoje – XXI a. pirmame ketvirtyje	Probleminis dėstymas, aktyvaus mokymo(si) metodai: grupės diskusija, debatai. Tiriamieji metodai: informacijos paieška, literatūros skaitymas, pasirengimas seminarui.	Uždaro pobūdžio testas.
Geba apibūdinti šiuolaikinio nacionalizmo ištakas ir jo istorinę reikšmę bei pasekmes to meto Europoje	Probleminis dėstymas, aktyvaus mokymo(si) metodai: grupės diskusija, minčių lietus. Tiriamieji metodai: informacijos paieška, literatūros skaitymas, pasirengimas seminarui.	Seminarai, uždaro pobūdžio testas.
Geba suprasti, įvertinti ir savarankiškai semtis žinių apie nacionalizmą kaip doktrinos ir judėjimo svarbiausias temas ir problemas Vakarų ir Rytų Europos istorijoje ir jų poveikį šiuolaikinėms diskusijoms apie skirtingas nacionalizmų formas.	Aktyvaus mokymo(si) metodai: grupės diskusija, sąvokų žemėlapis. Tiriamieji metodai: informacijos paieška, pasirengimas seminarui ir nuomonės pagrindimas.	Seminarai, uždaro pobūdžio testas.
Geba atpažinti skirtingas nacionalizmo formas, jų sąsajas su kitomis idėjomis, doktrinomis ir jas kritiškai vertinti.	Auditorinės paskaitos, seminarai, nurodytos literatūros studijavimas, seminarų užduočių atlikimas.	Seminarai, uždaro pobūdžio testas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Įvadas. Modulio studijų formų pristatymas, užduočių suformulavimas ir aptarimas (visi dėstytojai)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
2. Nacionalizmo vieta ir reikšmė modernaus pasaulio tapse (A. Gieda)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
3. Kas yra moderni tauta? Kas yra nacionalizmas? Pagrindinės nacionalizmo teorijos, apibrėžimai, nacionalizmo tipologija ir variantai (G. Potašenko)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos

4. Prancūzų revoliucija, tautos idėja ir tautinių sąjūdžių paplitimas Europoje: nuo 1789 m. lūžio iki 1848 m. Kokia teorija geriau paaiškina XIX a. „Tautų pavasarį“ Vidurio ir Rytų Europoje? (G. Potašenko)	2					2	2	Nurodytos literatūros studijos
5. Seminaras: Nacionalizmas ir romantizmas. Kaip keičiasi asmens tapatybė, kai „karaliaus valdinys“ tampa „tautos piliečiu“? Tautinės kalbos ir istorijos reikšmė. Adomo Mickevičiaus ir Simono Daukanto tautiniai idealai ir siekiai (G. Potašenko)			2			2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
6. Seminaras: Lietuviškojo nacionalizmo studijos nuo M. Rōmerio iki šio kurso (A. Gieda)			2			2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
7. Nacionalizmas ir kalba. Kalbotyros sąjūdžiai. Tautinių kalbų tapimo šimtmetis (A. Gieda)	2					2	2	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
8. Seminaras: Europinis nacionalizmas ir Kitas: orientalizmas ir rasizmas kolonializmo amžiuje (T. Krutulys)			2			2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
9. „Tautų pavasaris“ ir mažųjų tautų kova su imperijomis XIX a. (T. Krutulys)	2					2	2	Nurodytos literatūros studijos
10. Seminaras: Spauda ir nacionalizmas (T. Krutulys)			2			2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
11. Nacionalizmas ir imperializmas iki 1914 m.: tarp išlaisvinančios jėgos ir agresyvaus siekio dominuoti. Prancūzijos ir Vokietijos nacionalizmo simboliai ir bruožai. Jų nevienodas požiūris į marksizmą (G. Potašenko)	2					2	2	Nurodytos literatūros studijos
12. Kaip dinastinė Rusijos imperija bandė tapti „modernia rusų tauta“? Oficialus nacionalizmas Rusijoje, trilypės tautos idėja ir masiniai tautiniai sąjūdžiai (G. Potašenko)	2					2	2	Nurodytos literatūros studijos
13. Seminaras: Kova dėl protų (tapatybės). Modernus ukrainiečių tautiškumas: atsakas į oficialų Rusijos nacionalizmą. „Pjemonto“			2			2	4	Nurodytos literatūros studijos,

efektas: Galicijos vaidmuo Austrijoje-Vengrijoje (G. Potašenko)									pasirengimas ir dalyvavimas seminare
14. Trys lenkiškojo nacionalizmo variantai. Trys (Krokuvos, Poznanės ir Varšuvos) skirtingos inteligentijos laikysenos imperijų amžiuje (A. Gieda)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
15. Seminaras: Pirmosios Lietuvos politinės partijos ir nacionalizmas iki 1914 m. (T. Krutulys)			2				2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
16. Nacionalizmas ir Pirmasis pasaulinis karas: tarp imperializmo nuosmukio ir tautinių valstybių iškilimo (T. Krutulys)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
17. Lietuvos lituanizavimas Lietuvoje 1918-1940 m. (A. Gieda)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
18. Seminaras: „Balnokit, broliai, žirgus“. Tautosakos, archeologijos, kraštotyros ir etnostudijų plėtra Europoje ir Lietuvoje (A. Gieda)			2				2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
19. Nacionalizmų radikalizacijos XX amžiuje (nuo armėnų genocido Jugoslavijos karų). Nacionalizmo sąryšiai su šovinizmu, fašizmu ir nacionalsocializmu (A. Gieda)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
20. Seminaras: Komunizmas ir nacionalizmas (T. Krutulys)			2				2	4	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare
21. Nacionalizmo sugrįžimas Vidurio ir Vidurio Rytų Europoje 1989-2004 m. (T. Krutulys)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
22. Nacionalizmas, demokratija ir populizmas globaliame pasaulyje. Apie takoskyrą tarp Vakarų ir Rytų nacionalizmų, jų transformacijas (G. Potašenko)	2						2	2	Nurodytos literatūros studijos
23. Seminaras: debatai. Nacionalizmo Europoje praeitis, dabartis ir ateitis. Koks jo istorinis palikimas? Kaip ekonominės krizės, migracijos, karai ir geopolitinės įtampos „pažadina“ nacionalizmą ir verčia žmones ieškoti saugumo savo			2				2	6	Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas ir dalyvavimas seminare

tapatybėje? Kaip tai veikia Europos ateitį ir Europos Sąjungos viziją? (visi dėstytojai)									
24. Testas	2					2	16		Nurodytos literatūros studijos, pasirengimas testui
Iš viso	30		18			48	82		

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Testas	70	Modulio pabaigoje	<p>Atsakymai į nuotolinio uždaro testo klausimus raštu (VMA), vertinamas studento gebėjimas perteikti pagrindines su tema susijusias žinias, privalomos literatūros įsisavinimas, mokėjimas lyginti ir analizuoti dalyko metu pateiktą medžiagą, matyti procesų ir reiškinių sąsajas ir/ar skirtumus, išskirti ir apibūdinti šiuolaikinio nacionalizmo ištakas ir jo istorinę reikšmę bei pasekmes to meto Europoje.</p> <p>Testą sudaro 40 uždarų skirtingo sudėtingumo klausimų, jais tikrinamas su modulio problematika susijusių sąvokų, procesų ir reiškinių turinio žinojimas, pagrindinių modernios tautos charakteristikų, nacionalizmo kaip doktrinos plitimo veiksnių ir istorinės reikšmės Europoje XVIII a. pabaigoje – XXI a. pirmame ketvirtyje supratimas. 10-9 balų: studentas puikiai žino ir supranta studijuojamą temą, geba savarankiškai prieiti prie išvadų, remiasi dėstytojo nurodyta, taip pat papildoma medžiaga, esama akivaizdaus ir aiškiai argumentuoto kritinio mąstymo. 8-7 balai: studentas žino ir gerai supranta studijuojamą temą, nuosekliai prieina prie išvadų, demonstruoja kritinį mąstymą. 6-5 balai: demonstruojamos paviršutiniškos žinios, siauro aspekto išmanymas ar kelių aspektų išmanymas, nesugebant jų susieti į visumą, stokojama kritinio mąstymo. 1-4 balai: medžiaga yra neįsisavinta, studentas neturi nuomonės nurodytais klausimais, nesiremia privaloma literatūra, nėra su ja susipažinęs, nedemonstruoja slenkstinių žinių.</p>
Seminarų užduočių atlikimas, dalyvavimas seminaruose, nuomonės pagrindimas ir gebėjimas ją reikšti.	30	Pagal numatytą modulio planą	<p>Dalyvavimas seminaruose ir seminarų užduočių atlikimas yra privalomas ir vertinamas kiekvieno seminaro metu. Vertinamas įsigilinimas į temą, atliktų užduočių kokybė, nuomonės pagrindimas ir aktyvumas seminare.</p> <p>10 balų: studentas ne tik puikiai žino ir supranta studijuojamą temą, bet ir geba nagrinėti ją visos temos kontekste, savarankiškai formuluoja išvadas, pilnai įsisavinęs paskaitų ir seminarų medžiagą;</p> <p>8-9 balai: studentas žino ir gerai supranta studijuojamą temą, geba tarpusavyje susieti atskirus temos aspektus, nuosekliai prieina prie išvadų;</p> <p>6-7 balai: paviršutiniškos žinios, siauro aspekto išmanymas ar kelių aspektų išmanymas, nesugebant jų susieti į visumą;</p> <p>5 balai: medžiaga yra neįsisavinta arba įsisavinta labai paviršutiniškai, nesugebama įsiliesti į seminarų temos nagrinėjimą, seminaro tema suprantama labai paviršutiniškai;</p> <p>1-4 balai: nesilaiko seminarų lankomumo reikalavimų, medžiaga visiškai neįsisavinta.</p>

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra				
Brubaker Rogers	1996	<i>Pilietybė ir etniškumas Prancūzijoje ir Vokietijoje</i>	p. 17-41, 267-281, 314-315.	Vilnius, Pradai
Gellner Ernest	1996	<i>Tautos ir nacionalizmas</i>	p. 13-23, 70-105, 143-172.	Vilnius, Pradai
Kulakauskas Antanas	1990	Apie tautinio atgimimo sąvoką, tautinių sąjūdžių epochą ir lietuvių tautinį atgimimą, in: <i>Tautinės savimonės žadintojai: nuo asmens iki partijos</i>	p. 132 - 164.	Vilnius, Sietynas
Mylonas Harris and Tudor Maya	2023	<i>Varieties of Nationalism. Communities, Narratives, Identities</i>	p. 30-42.	Cambridge University Press
Mūks Roberts	2026	Nacionalizmas ir patriotizmas, in <i>Kultūros barai</i>	Nr. 1, p. 74-79.	
Nikžentatis Alvydas	2021	<i>Valstybė ir atmintis. Atminties kultūros ir jų reguliavimo būdai Lietuvoje, Vidurio ir Rytų Europoje</i>	p. 6-21.	Vilnius, Lietuvos istorijos institutas
Smith Anthony	1994	<i>Nacionalizmas XX amžiuje</i>	p. 8-24, 211-249.	Vilnius, Pradai
Papildoma literatūra				
Anderson Benedict	1999	<i>Įsivaizduojamos bendruomenės. Apmąstymai apie nacionalizmo kilmę ir plitimą</i>	p. 24-63, 101-129.	Vilnius, baltos lankos
Brubaker Rogers	2019	Populism and nationalism, in <i>Nations and Nationalism</i>	April, p. 1-23.	https://www.academia.edu/39177887/Populism_and_Nationalism
Buchowski Krzysztof	2012	Litvomanai ir polonizuotojai: mitai, abipusės nuostatos ir stereotipai lenkų ir lietuvių santykiuose pirmoje XX amžiaus pusėje	p. 25-39, 95-121, 237-245.	Vilnius, baltos lankos
Leerssen Joep	2026	<i>Charismatic nations. A. Cultural History of nationalism in Europe from 1800 to the Present</i>	p. 49-66.	Cambridge University Press
Römeris Mykolas	2020	<i>Lietuva: studija apie lietuvių tautos atgimimą</i>	p. 158-199.	Vilnius, Flavija
Plochy Serhii	2022	<i>Europos vartai. Ukrainos istorija</i>	p. 175-207.	Vilnius, leidykla „Briedis“
Tismaneanu Vladimir	2003	<i>Išsivadavimo fantazijos</i>	p. 156-194.	Vilnius, Mintis